

θεωρήσεως Διεύθυνσις σκοπὸν αὐτῆς ἔθετο νὰ καταστήσῃ σὺν τῷ χρόνῳ ὅπερ ἀπὸ ἑτοὺς ἐνεκαίνιδεν ἔργον ἐφάρμιλλον τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ τοιούτων, ν' ἀναπτύξῃ δὲ σπουδαιότητα καὶ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἐλλείψιν, ἥς ἕνεκα οἱ πνευματικῆς τροφῆς δεόμενοι καὶ οἱ τὴν ἐπιστήμην παρακολουθεῖν ἐπιθυμοῦντες εἰς ξένα προσφεύγουσι φύλλα καὶ τοῦτο, μόνοι οἱ ξένος γινώσκοντες γλώσσας. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις τὸ ἡμέτερον ἔργον συντελέσει καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν παρ' ἡμῖν τῆς πνευματικῆς κινήσεως, ἥτις ὡς ἐν κατόπτρῳ θὰ ἐξεικονίζεται ἐν τῇ **Ἑβδομαδιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει**, τῶν ἀρθρῶν γραφομένων ὑπὸ γνωστῶν παρ' ἡμῖν λογίων καὶ ἐπιστημόνων, οἵτινες προφρόνως ἀνεδέξαντο τὴν σύνταξιν αὐτῶν καὶ ὧν τὰ ὀνόματα ἀναγραφῆσονται ἐν ἐπομένῳ φύλλῳ.

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

Πῶς οἱ λαοὶ μεταμορφοῦσιν τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰς τέχνας αὐτῶν.

(Κατὰ μετάρησιν ἐκ τῶν τοῦ Gustave Le Bon).

Ἐπειράθημεν ἄλλοτε νὰ καταδείξωμεν ὅτι αἱ ἀνώτεροι φυλαὶ καθ' ὁλοκλήριαν ἀδυνατοῦσι νὰ καταστήσωσι τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῶν κατωτέρων ἢ καὶ νὰ ἐπιβάλωσιν αὐτὸν ταῖς τελευταῖαις ταύταις. Λαβόντες ὑπ' ὄψιν ἐν πρὸς ἐν τὰ δραστικώτερα μέτρα ἐνεργείας, ἅτινα οἱ Εὐρωπαῖοι διατιθέασιν—τὴν ἐκπαίδευσιν, τοὺς θεομοῦς καὶ τὰς θρησκ. δοξασίας—κατεδείξαμεν τὴν ἀπολύτως ἀνεπαρκῆ τῶν ἐνεργητικῶν τούτων μέσων πρὸς μεταβολὴν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν ὑποδεστέρων λαῶν. Ἐπειράθημεν νὰ τεκμηριώσωμεν ὅτι πάντα τὰ στοιχεῖα πολιτισμοῦ τινος ἀνταποκρίνονται πρὸς τινὰς τρόπους τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ οἰκέεσθαι, τουτέστι πρὸς διανοητικὸν τι σύστημα, ἀντιπροσωπεῖον τὸ παρελθὸν ὁλοκλήρου φυλῆς, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν πράξεων μακρᾶς σειρᾶς προγόνων, τὰ κληρονομικὰ ἐλατήρια τῆς πολιτείας. Πρὸς μεταλλαγὴν τοῦ πολιτισμοῦ λαοῦ τινος, θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη μεταλλαγῆς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Οἱ αἰῶνες μόνοι, οὐχὶ δὲ οἱ κατακτηταί, δύνανται νὰ συντελέσωσι τοιοῦτό τι ἔργον. Ὑπεδείξαμεν πρὸς τούτοις ὅτι λαὸς τις δύναται ν' ἀνυψωθῇ ἐν τῇ τοῦ πολιτισμοῦ κλίμακῃ μόνον διὰ σειρᾶς ἀλληδιαδόχων βαθμίδων, ἀναλόγων πρὸς ἐκείνας, δι' ὧν διῆλθον οἱ καταστροφεῖς τοῦ ἐλληνορρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἄν διὰ τῆς ἐκπαίδευσέως δοκιμάσῃ τις ν' ἀποστρέψῃ αὐτὸν τὰς βαθμίδας ταύτας, βαθεῶς μόνον παραλύει τὴν ἠθικὴν καὶ τὸ λογικὸν αὐτοῦ καὶ ἄγει αὐτὸν ἐπὶ τέλους εἰς θέσιν πολλῶ κατωτέραν ἐκείνης, εἰς ἣν ἐξ ἰδίων εἴχε φθάσει. Κατεδείξαμεν ἐπὶ τέλους ὅτι εἰς μόνον λαὸς, ὁ λαὸς τῶν Ἀράβων, εἶναι ἱκανὸς πρὸς ἐκπο-

λιτισμὸν τῶν κατωτέρων λαῶν, διότι εἶναι ὁ μόνος κατέχων εἰσὶ ἀπλουστάτους θεομοῦς καὶ πεποιθήσεις. Ὁ συλλογισμὸς ἡμῶν καὶ τὰ ἔγγραφα, ἐφ' ὧ ἐστηρίχτο ἀνήγοντο ἰδίᾳ εἰς τοὺς ὑποδεστέρου λαούς, τοὺς εὐρίσκομένους διὰ τοῦ ἀποικισμοῦ ἐσυνεπαφῇ μετὰ τῶν ἁκρῶν πεπολιτισμένων λαῶν. Σήμερον προτιθέμεθα νὰ γενικεύσωμεν τὸ ζήτημα καὶ ν' ἀποδείξωμεν ὅτι αἱ ὑπέρτεροι φυλαὶ οὐδέποτε ἐπηρεάσθησαν ὑπὸ ξένου πολιτισμοῦ ταχύτερον τῶν ὑποδεστέρων καὶ ὅτι, ἂν αἱ πρῶται ἀπεδέξαντο κατὰ καιροὺς δοξασίας, θεομοῦς, γλώσσας καὶ τέχνας διαφόρους τῶν τῶν προγόνων αὐτῶν, τοῦτο ἐπιδείκνυτο ἀφ' οὗ προηγούμενος βραδέως καὶ ριζικῶς μεταμορφώσαν ταύτας κατὰ τρόπον ὥστε νὰ συμβιβάζοντα πρὸς τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν.

Ἡ ἱστορία φαίνεται καταπολεμοῦσα ἐν ἐκάστῃ δεξιδίᾳ τὴν ἀνωτέραν πρότασιν. Συχνότατα παρατηροῦνται λαοί, μεταβάλλοντες τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, ἀποδεχόμενοι νέα θρησκείματα, νέας γλώσσας, νέους θεομοῦς. Οἱ μὲν παραιτοῦνται προαιωνίους πεποιθήσεις ἵνα προέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ βουδδισμού, τοῦ ισλαμισμού· ἄλλοι μεταλλάσσουσι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, ἐνῶ ἄλλοι τέλος ριζικῶς ἀλλοιοῦσι τοὺς θεομοῦς καὶ τὰς τέχνας αὐτῶν. Φαίνεται μάλιστα ὅτι εἰς κατακτητῆς, ἢ ἀπόστολος ἀρκεῖ ἵνα λίαν εὐχερῶς παραγάγῃ παραπλησίαν μεταμορφώσεις. Ἡ ἱστορία ὅμως, ἀφηγουμένη ἡμῖν τὰς ἀποτόμους ταύτας ἀναστατώσεις, τελεῖ ἀπλῶς ἐν τῶν συνήθων αὐτῆς καθηκόντων: δημιουργεῖ ὄντ. καὶ διαδίδει πολυχρονίους πλάνας. Ἐκ τοῦ συνεγγυς μελετώντες πάσας τὰς διῆθεν ταύτας μεταβολάς, θ' ἀναγνωρίσωμεν πάραυτα ὅτι τὰ ὀνόματα μόνον τῶν πραγμάτων εὐχερῶς μεταβάλλονται, ἐνῶ αἱ ὀπισθεν τῶν λέξεων συγκρουπτόμεναι πραγματικότητες ἐξακολουθοῦσι ζῶσαι, μετ' ἁκρᾶς μόνον βραδυτῆτος μεταμορφούμεναι. Ἴνα ἀποδείξωμεν μὲν τοῦτο, καταδείξωμεν δὲ ταυτοχρόνως πῶς, ὀπίσθεν τῆς μεταβλητῆς ὀνομασίας, συντελεῖται ἡ βραδεία τῶν πραγμάτων ἀνάπτυξις, θὰ εἴχομεν ἀνάγκην νὰ μελετήσωμεν ἐν ἑκάστῳ στοιχείῳ ἐκάστου πολιτισμοῦ παρὰ διαφόροις λαοῖς. Τὸ βαρὺ τοῦτο ἔργον πολλὰκις ἄλλοτε πειραθέντες νὰ ἐπιτελέσωμεν, περιττὴν τὴν ἐνταῦθα ἐπανάληψιν ἡγοῦμεθα. Παραλείποντες ὅμως τὰ πολυῤῥημα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν τούτων μόνον σήμερον ἐνταῦθα θ' ἀναπτύξωμεν: τὰς τέχνας.

Πρὶν ἢ ἀρξώμεθα τῆς μελέτης τῆς ἀναπτύξεως ἢν αἱ τέχναι λαμβάνουσιν, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον λαὸν μεταδιδομένην, θὰ εἴπωμεν ἐν τούτοις βραχεῖα τινὰ περὶ τῶν μεταλλαγῶν, ἃς ὑφίστανται τὰ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, ἵνα καταδείξωμεν ὅτι οἱ ἐπὶ ἐνὸς μόνον τῶν στοιχείων τούτων ἐφαρμοζόμενοι νόμοι ἐφαρμόζονται κάλλιστα ἐπὶ πάντων καὶ ὅτι, ἂν αἱ τέχναι λαοῦ τινος συμβιβάζονται πρὸς τὴν διανοητικὴν κατάστασιν καὶ αἱ γλῶσσαι, οἱ θεομοῖ αἱ πεποιθήσεις κλπ. συμβιβάζονται ἐπίσης καὶ κατ' ἐνέργειαν ἀδύνατος ἀποδοῖναι ἢ ἀπότομος μεταλλαγὴ καὶ ἡ ἀδιαφόρος ἀπὸ λαοῦ εἰς λαὸν μετάδοσις τούτων.

Μολονότι δὲ ἡ θεωρία αὕτη δύναται νὰ φαίνεται παράδοξος κυρίως ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποι-

θῆσεις, ἐν τούτοις ἐν ταύταις ἰδίᾳ ταῖς πεποιθήσεσιν δύναται τις νὰ ἀπαντήσῃ τὰ κράτιστα τῶν παραδειγμάτων, ἅτινα δύναται νὰ προσαχθῶσιν εἰς ἀπόδειξιν ὅτι, τὸσον ἀδύνατον εἶναι παρὰ τινι λαῷ ἀποτόμως νὰ μεταβάλλῃ τὰ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ στοιχεία, ὅσον ἀδυνατεῖ ἀτομόν τι νὰ μεταμορφώσῃ τὸ ἀνάστημα, ἢ τὸ χρῶμα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

Οὐδεὶς ἀναμφιβόλως ἀγνοεῖ ὅτι πᾶσαι αἱ μεγάλαι θρησκείαι, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδδισμός, ὁ χριστιανισμός, καὶ ἄλλαι προέκυλιν ἀπὸ τὸν ἐν σφῶν προσηλυτισμὸν ὁλοκλήρως φυλῶν, αἵτινες ἐφάνησαν ἀμέσως αὐτὰς ἐγκολπούμεναι· ὅταν ὅμως ἐγκύψωμεν μικρὸν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν τοιούτων εἰδῶν προσηλυτισμοῦ θὰ παρατηρήσωμεν πᾶραυτα ὅτι, ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἰδίᾳ οἱ λαοὶ ἐν ἑαυτοῖς μετήλλαξαν εἶναι τὸ ὄνομα μόνον τῆς θρησκείας αὐτῶν καὶ οὐχὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ θρησκεία, ὅτι δὲ πράγματι αἱ ἀσπασταὶ γενόμεναι θρησκευτικαὶ δοξασθεῖαι ὑπέστησαν τὰς μεταμορφώσεις, αἵτινες ἦσαν ἀναγκαῖαι πρὸς συμβιβασμὸν αὐτῶν πρὸς τὰς προτέρας πεποιθήσεις, τὰς ὁποίας ἀντικατέστησαν καὶ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσιν οὕτως ἀπλὴν μόνον συνέχειαν. Αἱ μεταμορφώσεις αὐταί, ἄς, θρησκευτικαὶ δοξασθεῖαι, ἀπὸ λαοῦ εἰς λαοῦ μεταδιδόμεναι, ὑφίστανται, τοσοῦτον σπουδαῖαι ἔτι συχνάκις τυγχάνουσιν ὥστε ἡ νεωστὶ ἀποδεκτὴ γινόμενη θρησκεία οὐδεμίαν πλῆθον ἔχει ψηλαφητὴν συγγένειαν πρὸς ἐκείνην, ἥς διασώζει τὸ ὄνομα. Τὸ ἀριστον παράδειγμα τούτου παρέχει ἡμῖν ὁ βουδδισμός, ὅστις, μεταδοθεὶς εἰς Σινικήν, τοσοῦτον ἀγνωρίστος ἀπέβη, ὥστε οἱ σοφοὶ ἐξέλαβον αὐτὸν κατ' ἀρχὰς ὡς ἀνεξάρτητον ὁμήκευμα καὶ μετὰ μικρὸν μόνον ἀνεγνώρισαν ὅτι ἡ θρησκεία αὕτη ἦτο ἀπλῶς ὁ βουδδισμὸς μετεργυθμισμένος ὑπὸ τῆς φυλῆς, ἥτις ἀπεδέξατο αὐτόν. Ὁ ἐν Σινικῇ βουδδισμὸς δὲν εἶναι ποδὼς ὁ βουδδισμὸς τῆς Ἰνδικῆς, ὁ ἄλλως τε λίαν διάφορος πάλιν τοῦ βουδδισμοῦ τοῦ Νεπάλ, ὅστις πάλιν διακρίνεται τοῦ ἐν Κεϋλάνη τοιούτου. Ἐν Ἰνδικῇ ὁ βουδδισμὸς ὑπῆρξε μόνον σχίσμα τοῦ βραχμανισμοῦ, ὅστις προηγύθη ἐκείνου καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατ' οὐσίαν μικρὸν μόνον διαφέρει· ἐν Σινικῇ δὲ ἀπετέλεσεν ἐπίσης σχίσμα προγενεστέρον θρησκευτικῶν δοξαθῶν, μεθ' ὧν στενῶς συνδέεται. Ὁ,τι ἀπεδείχθη διὰ τὸν βουδδισμὸν συμβαίνει καὶ διὰ τὸν βραχμανισμὸν. Ἐπειδὴ ποικίλαι εἶναι αἱ ἰνδικαὶ φυλαὶ εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπὸ ταυτόσημα ὀνόματα θὰ εἶχον ἐξάπαντος θρησκευτικὰς δοξασθεῖαι, εἰς ἃς ἀνέκριντο διαφερούσας ἀπ' ἀλλήλων. Ἀναμφιβόλως πάντες οἱ βραχμανικοὶ λαοὶ θεωροῦσι τὸν Βισνοῦ καὶ τὸν Σίβαν, ὡς θεμελιώδεις αὐτῶν θεότητας, τὰς δὲ βέδας ὡς τὰ ἱερὰ αὐτῶν βιβλία· ἀλλ' αἱ θεμελιώδεις αὗται θεότητες ἀφῆκαν ἐν τῇ θρησκείᾳ μόνον τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τὰ δὲ ἱερὰ βιβλία τὸ κείμενον μόνον αὐτῶν. Παρὰ ταῖς θρησκευτικαῖς ὅμως ταύταις ἐσχηματίσθησαν ἀπειράριθμα θρησκευτά, ἐν οἷς ἀνακαλύπτονται ἀναλόγως τῶν φυλῶν αἱ μᾶλλον διάφοροι ἀλλήλων δοξασθεῖαι: ὁ μονοθεϊσμός, ἡ πολυθεία, ὁ φετικισμός, ὁ πανθεϊσμός, ἡ λατρεία τῶν προγόνων, τῶν δαιμόνων, τῶν ζώων κλπ. Ἐάν κέρην τις τὰ ἐν Ἰνδικῇ θρησκευτά, ἐξ ὧν λέγουσι περὶ αὐτῶν αἱ βέδαι, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἡδύνατο νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τῶν

θεοτήτων ἢ τῶν θρησκευτικῶν δυσαθῶν, αἵτινες ἐπικρατοῦσιν ἐν τῇ εὐρείᾳ χερσονήσῳ. Ὁ τίτλος τῶν ἱερῶν βιβλίων τυγχάνει τοῦ σεβασμοῦ πάντων τῶν βραχμάνων, ἀλλ' ἐκ τῆς θρησκείας, ἣν τὰ βιβλία ταῦτα διδάσκουσιν, οὐδὲν ἀπολύτως ὑπολείπεται.

Καὶ αὐταὶ αἱ ἐν Εὐρώπῃ θρησκείαι δὲν ἐξαιροῦνται τοῦ κοινοῦ νόμου τοῦ μεταμορφοῦσθαι ἀναλόγως τῶν φυλῶν, αἵτινες ἀσπάζονται αὐτάς. Ὡς ἐν Ἰνδικῇ, ἀναλλοίωτον παρέμεινε τὸ χρῶμα τῶν διὰ τῆς γραφῆς μονιμοποιηθέντων δογμάτων· τὰ δόγματα ὅμως ταῦτα κενοὶ εἰσι τύποι, ὧν τὴν ἔννοιαν ἐκάστη φυλὴ ἑρμηνεύει κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῇ τρόπον. Ὑπὸ τὸν γενικὸν ὄρον **χριστιανοὶ** ἀνευρίσκωμεν ἀληθεῖς ἐθνικοὺς, οἳ οἱ τῆς κάτω Βρετάνης, λατρεύοντες τὰ φυλακτῆρια, πολυθεϊστές, οἳ οἱ Ἰταλοὶ, οἵτινες ὡς ὅλως διαφόρους θεότητας τιμῶσι τὰς Παναγίας (Madonas) ἐκάστου χωρίου. Ἄν περαιτέρω ἐξακολουθῶμεν τὴν μελέτην εὐχερῶς θὰ καταδείξωμεν ὅτι τὸ μέγα θρησκευτικὸν σχίσμα τῆς μεταεργυθμίδεως ὑπῆρξεν ἡ ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἐρμημείας ἡμῶς καὶ τῆς αὐτῆς θρησκευτικῆς βιβλίου ὑπὸ φυλῶν, μεγάλως ἀπ' ἀλλήλων διαφερούσων, τῶν μὲν λαῶν τῆς βορείου Εὐρώπης ἐννοούντων ἐξ ἰδίων νὰ συζητήσῃ τὸ θεοῦ κῆμα καὶ νὰ διακανονίσῃ τὸν βίον αὐτῶν, τῶν δὲ τῆς νοτίου ὑστερούντων ὑπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ταῦτα ὅμως εἰσὶ γεγονότα ἢ ἀνάπτεις τῶν ὁποίων θ' ἀπεμάκρυνεν ἡμῶς τοῦ θέματος. Ὁφείλομεν συντομώτερον ἔτι νὰ δεῖξωμεν καὶ ὅσο ἄλλα θεμελιώδη στοιχεία τοῦ πολιτισμοῦ, τοὺς θεομῆτες καὶ τὰς γλώσσας, διότι θὰ ἵναγκαζόμεθα νὰ εἰσεδῶμεν εἰς τεχνικὰς λεπτομερείας, αἵτινες κατὰ πολὺ θ' ἀπεμάκρυνον ἡμῶς τῶν ὁρίων τοῦ ὑπ' ὄψει ἔργου. Ὁ,τι εἶναι ἀληθὲς διὰ τὰς θρησκευτικὰς δοξασθεῖαι εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς καὶ διὰ τοὺς θεομῆτες· οἱ τελευταῖοι οὗτοι δὲν δύναται νὰ μεταδοθῶσιν ἀπὸ λαοῦ εἰς λαὸν χωρὶς νὰ μεταμορφωθῶσι. Χωρὶς νὰ παραθέσωμεν σειράν παραδειγμάτων, θὰ παρεκαλοῦμεν τὸν ἀναγνώστην νὰ παρατηρήσῃ ἀπλῶς πόσον ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις οἱ αὐτοὶ θεομῆτες, ἐπιβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς βίας ἢ τῆς πειθοῦς, μεταμορφοῦνται ἀναλόγως τῶν φυλῶν, διατηροῦντες ταυτοχρόνως ταυτόσημα ὀνόματα. Αἱ μικραὶ ἰσπανοαμερικανικαὶ δημοκρατίαι ἀπεδέξαντο τὸ δημοκρατικὸν πολιτεῖμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν· παρὰ ταῖς φυλαῖς ὅμως ταύταις, ταῖς συναναμειγνύουσας μετὰ κατωτέρων στοιχείων, ὁ ὁργανισμὸς οὗτος, ὁ τὸσον μεγάλως ἀναδείξας τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, μεταμορφώθη πᾶραυτα εἰς αἰμοδαγαίς δικτατορίας καὶ εἰς φοβεράν ἀναρχίαν· τὸ ἐν δὲ μετὰ τὸ ἄλλο, παρὰ τὴν καταπληκτικὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους αὐτῶν, πάντα ταῦτα τὰ κράτη διέρχονται ἀλληλοδιαδόχως διὰ τῆς διαρκοῦς στάσεως, τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τῆς καταστροφῆς, ἀναμένοντα πιθανῶς τὴν ἐγγίζουσάν ἰσως στιγμήν, καθ' ἣν ἀπορροφῇσονται ὑπὸ ἀνωτέρας φυλῆς. Λαός τις δύναται κατ' ἀκριβολογίαν βίᾳ νὰ ἐπιβάλλῃ τοὺς θεομῆτες αὐτοῦ ἐπὶ φυλῆς λίαν διαφόρου, ὡς πράττει τοῦτο ἡ Ἀγγλία ἐν Ἰρλανδίᾳ, ἡ ἐφαρμογὴ ὅμως αὐτῶν ἔχει ὡς συνέ-

πειαν διὰ τὸν ὑποταγμένον λαὸν τὴν μᾶλλον ἀξιόθρηνητον κατὰπτωσιν. Αἱ ἡμέτεραι ἀποικίαι παρέχουσι δυσάρεστα παραδείγματα τούτου: ἡ παρ' ἡμῶν ἀπόλυτος ἄγνοια τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν, ἃς ἐν ταύτῃ ἐκτίθημι, θὰ προκαλέσῃ τὴν ὀλεθρίαν δι' ἡμᾶς ἀπώλειαν τῶν ἀποικιῶν τούτων.

Ὡς πρὸς τὰς γλώσσας δὲν θὰ ἐμμείνω περισσότερον παρ' ὅσον ἐνέμεινα ἐν τοῖς θεσμοῖς, περιορισθῆσθαι δὲ εἰς τὸ νὰ ὑπομνήσω ὅτι γλώσσά τις, καὶ ὅταν ἔτι εὗρηται μεμονωμένη διὰ τῆς γραφῆς, μεταμορφωθῇσεται κατ' ἀνάγκην κατὰ τὴν ἀπὸ λαοῦ εἰς λαὸν μετάδοσιν αὐτῆς, τοῦτο δ' ἐστὶν ἐκεῖνο, ὅπερ καθίστησι τοσοῦτον ἄτοπον τὴν ιδεάν παγκοσμίου γλώσσας. Ἀναμφιβόλως οἱ Γαλάται ἐν διαστήματι ὀλίγῳ τῆς τῶν δύο αἰώνων μετὰ τὴν κατὰκτισιν, παρὰ τὴν ἄπειρον ὑπεροχὴν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, ἀπεδέξαντο τὴν λατινικὴν· ἀλλ' ὁ λαὸς μετεμόρφωσε πάραυτα τὴν γλώσσαν ταύτην ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἰδιαζούσης τῷ πνεύματι αὐτοῦ λογικῆς· αὐταὶ εἰσιν αἱ μεταμορφώσεις, ἐξ ὧν προήλθεν ἐν τέλει ἡ γαλλικὴ, λίαν διάφορος τῆς ἰταλικῆς καὶ τῆς ἰσπανικῆς, καίπερ κοινὴν μετ' αὐτῶν ἔχουσα τὴν ἀρχὴν. Ταῦτὸν συμβαίνει καὶ διὰ τὴν Ἰνδικήν. Τῆς μεγάλῃς χερσονήσου κατοικουμένης ὑπὸ λίαν πολυαριθμῶν καὶ λίαν διαφόρων ἀπ' ἀλλήλων φυλῶν, ὅ' ἀνέμνε τις φυσικῶς τὴν ὑπαρξίν λίαν πολυαριθμῶν ἐπίσης γλώσσῶν· οἱ δοφοὶ ἀριθμοῦσι τεσσαράκοντα καὶ διακοσίας τοιαύτας, ἐνίων διαφερουσῶν ἀπ' ἀλλήλων πολλῷ περισσότερον ἢ ἡ ἐλληνικὴ ἀπὸ τῆς γαλλικῆς. Τεσσαράκοντα καὶ διακόσια γλώσσαί, ἐξαίρεσει τριακοσίων περίπου διαλέκτων! Ἐκ τῶν γλώσσῶν τούτων ἡ μᾶλλον διαδεδομένη εἶναι νεωτάτη, ἅτε ἀριθμοῦσα ὑπαρξίν ὀλιγοτέραν τῶν τριῶν αἰώνων· ἡ γλώσσα αὕτη εἶναι ἡ Ἰνδοστανικὴ (hindoustani), ἀποτελουμένη ἐκ συνδυασμοῦ τῆς περδικῆς καὶ τῆς ἀραβικῆς, ἣν δὲ ὠμιλοῦν οἱ μουσουλμάνοι κατακτινταί, μετὰ τῆς Ἰνδικῆς (hindi), μιᾶς τῶν μᾶλλον διαδεδομένων γλώσσῶν ἐν ταῖς χώραις, καθ' ὧν ἐγένοντο αἱ ἐπιδρομαί. Νικηταὶ καὶ νικηθέντες ἐλθισμόνῃσαν πάραυτα τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν γλώσσαν καὶ ἤρξαντο ὠμιλοῦντες τὴν νέαν, τὴν ἐθνηγορευμένην ἐπὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς νέας φυλῆς, ἣν προὔκλειθεν ἡ διασταύρωσις τῶν διαφόρων ὑπαρχόντων λαῶν.

Ἀδυνάτων νὰ ἐνδιατρίψω μακρότερον ἀναγκάζομαι νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἐνδειξίν τῶν θεμελιωδῶν ιδεῶν. Ἐὰν ἡδυνάμην νὰ προβῶ εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἀνάπτυξιν θὰ ἐχώρουν πολλῷ μακρότερον ἔτι καὶ θὰ ἔλεγον ὅτι, ὅταν λαοὶ μεγάλως ἀπ' ἀλλήλων διαφέρωσι, αἱ ὡς ἀντίστοιχοι θεωρούμεναι λέξεις παριστάσθαι τρόπους τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι τοσοῦτον ἀφελότως ἀλλήλων, ὥστε αἱ γλώσσαι αὐτῶν δὲν ἔχουσι συνώνυμα καὶ ἡ πραγματικὴ μετάφρασις τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀποβαίνει ἀπολύτως ἀδύνατος. Τοῦτο εὐχερὲς τις θὰ κατανοήσῃ, καθορῶν ἐξ ἀποστάσεως αἰώνων τινῶν ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φυλῇ τὰς αὐτὰς λέξεις ν' ἀντιστοιχῶσι πρὸς ιδέας καθ' ὁλοκλήριαν διαφόρους. Προκειμένου δὲ περὶ λαῶν, ἀνηκόντων εἰς φυλὰς καθ' ὁλοκλήριαν διαφόρους, ζητούντων ἐν ἀπομακρυσμέναις ἐποχαῖς καὶ αἱ ιδεαὶ τῶν ὁποίων δὲν συγγενέουσιν πρὸς τὰς ἡμέτερας, ἡ μετάφρασις δὲν δύναται ν' ἀποδώσῃ ἢ

λέξεις, καθ' ὁλοκλήριαν στρουφέναις τῆς ἀρχικῆς πραγματικῆς αὐτῶν σημασίας, τοῦτέστι διεγειροῦσας ἐν τῷ ἡμετέρῳ πνεύματι ιδέας, καθ' ὁλοκλήριαν διαφόρους ἐκείνων, ἃς ἐξεπροσώπων ἄλλοτε. Τὸ φανόμενον τοῦτο ἐκπλήσσει ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰς ἀρχαίας γλώσσας τῆς Ἰνδικῆς. Παρὰ τῷ λαῷ τούτῳ, τῷ κυμαίνοντι ἐκ τῶν ιδεῶν, οὐ τινος δὲ ἡ λογικὴ οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὴν ἡμετέραν συγγένειαν, αἱ λέξεις οὐδέποτε ἔσχον τὴν ἀκριβῆ καὶ καθορισμένην ἐκείνην σημασίαν, ἣν παρέσχον ἐπὶ τέλους εἰς αὐτὰς ἐν Εὐρώπῃ οἱ αἰῶνες καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ ἡμετέρου πνεύματος. Ὑπάρχουσι βίβλοι, ὡς αἱ Βέδαι, ἡ μετάφρασις τῶν ὁποίων κατόπιν ματαίων ἀποπειρῶν ἀπέβη ἀδύνατος. Τὸ νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὴν σκέψιν αὐτῶν, μεθ' ὧν συζόμεν, ἐξ ὧν ὅμως χωρίζουσιν ἡμᾶς διαφοραὶ ἡλικίας, γένους καὶ ἀνατροφῆς, τοῦτο δυσχερέστατον ἦδη ἀποβαίνει· τὸ νὰ εἰσδύσωμεν ὅμως εἰς τὴν διάνοιαν φυλῶν, ὑπεράνω τῶν ὁποίων τοσοῦτοι παρῆλθον αἰῶνες, τοῦτο εἶναι ἔργον, ὅπερ οὐδεὶς ποτε σοφὸς θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιτελέσῃ. Ὁλοκλήριος ἡ ἐπιστημονικὴ μάθησις, ἣν δύναται τις ν' ἀποκτήσῃ, χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ καταδείξῃ μόνον τὸ ἐντελὲς ἀνωφελὲς παραπλινθίων δοκιμῶν.

Ὅσονδῆποτε βραχεὰ καὶ μικρὸν ἀνεπτυγμένα τυγχάνωσι τὰ προηγηθέντα παραδείγματα, ἐπαρκέουσιν εἰς τὸ νὰ καταδείξωσιν ὁπόσον βαθεῖαι εἶναι αἱ μεταμορφώσεις, εἰς ἃς οἱ λαοὶ καθυποβάλλουσιν τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, ἅπερ ἑτέρωθεν αὐρύονται. Τὸ δανειζόμενον στοιχεῖον φαίνεται συχνάκις σπουδαῖον, διότι πράγματι τὰ ὀνόματα μεταβάλλονται ἀποτόμως· ἐν ἀρχῇ ὅμως ὁ τύπος οὗτος εἶναι ἀληθὲς πάντοτε ἀσήμενος καὶ μόνον τῇ τῶν αἰώνων παρόδῳ, διὰ τῆς βραδείας ἐνεργείας τῶν γενεῶν καὶ συνεπειᾶ ἀλλεπαλλήλων προσθηκῶν τὸ δάνειον στοιχεῖον ἀποβαίνει λίαν διάφορον τοῦ στοιχείου. ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἀντικατέστησεν. Ἡ ἱστορία, ἥτις ἐν ταῖς λέξεσι κυρίως περιορίζεται, δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας μεταβολὰς, ὅταν δὲ λέγῃ ἡμῖν π. χ. ὅτι λαὸς τις νέαν θρησκείαν ἀπεδέξατο, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φανταζόμεθα πάραυτα δὲν εἶναι ποδὸς αἱ πράγματα ἀποδεκτὰ γενόμεναι θρησκευτικαὶ δοξασαί, ἀλλ' ἡ θρησκεία μᾶλλον, ὑψ' ὅταν σήμερον γινώσκωμεν αὐτὴν μορφήν. Ἰνα δὲ καλῶς ἐννοήσωμεν τὴν γένεσιν τῶν βραδείων τούτων ἐφαρμογῶν καὶ διακρίνωμεν τὰς διαφορὰς, αἵτινες διαχωρίζουσι τὰς λέξεις ἀπὸ τῆς πραγματικότητος, ὀφείλομεν νὰ ἐγκύψωμεν ἐν τῇ βαθείᾳ μελέτῃ τῶν ἐφαρμογῶν τούτων. Οὕτως ἡ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ ἀποτελεῖται ἐξ ἐφαρμογῶν, βραδέως τελουμένων, ἐκ μικρῶν ἀλλεπαλλήλων μεταμορφώσεων. Ἀν δὲ φαίνωνται ἡμῖν αἰθνητοὶ καὶ σπουδαῖαι, τοῦτο συμβαίνει διότι, ὡς ἐν τῇ γεωλογίᾳ, παραλείπομεν τὰς μεσολαβοῦσας φάσεις καὶ λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν τὰς τελευταίας μόνον.

Τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸν ἐξῆς λόγον ὅτι, πράγματι ὁσὸνδῆποτε εὐφυῆς καὶ ὑψ' ὁσὸνδῆποτε πλεονεκτημάτων πεπροικισμένος κἀν θεωρηθῇ λαὸς τις, ἡ ἰκανότης αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀπορρόφησιν, οὕτως εἴπεῖν, νέου στοιχείου τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι πάντοτε λίαν περιορισμένη. Τὰ ἐγκεφαλικά κυττάρια δὲν ἀφομοιοῦσιν ἑαυτοῖς ἐντός μιᾶς ἡμέρας ἐκεῖνο, ἢ δημιουργία τοῦ ὁποίου αἰῶνας ὕλους ἀπῆλθε ὡς καὶ

ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἀναγκῶν ὁργανισμῶν διαφερόντων. Μόνοι αἱ βραδεῖαι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἐπισωρεύσεις ἐπιτροπέουσι παραπλησίας ἀφομοιώσεις. "Ὅταν μελετήσωμεν κατωτέρω τὴν τῶν τεχνῶν ἀνάπτυξιν παρὰ τῇ εὐφυστέρῳ τῶν τῆς ἀρχαιότητος λαῶν, παρὰ τοῖς "Ἑλλήσι δηλονότι, θὰ ἴδωμεν ὅτι πολλοὺς οὗτοι ἀπῆλθον αἰῶνας μέχρις οὗ ἐξέλθωσι τῶν προτύπων τῆς Ἀσσυρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἅτινα ἀπετέλεσαν κατ' ἀρχὰς τὰς τέχνας αὐτῶν καὶ μέχρις οὗ φθάσασιν ἀλληλοδιαδόχως, ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα εἰς τὰ ἀριστουργήματα. Ἄτινα τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀπθάναντις.

Καὶ ὅμως πάντες οἱ ἀλλήλους ἐν τῇ ἱστορίᾳ διαδεξάμενοι λαοί, ἐξαιρέσει ἀρχηγόνων τινῶν λαῶν, οἳ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Χαλδαῖοι, οὐδὲν ἄλλο εἶχον νὰ πράξωσιν ἢ ν' ἀφομοιώσωσιν ἑαυτοῖς τὰ τὸν κλῆρον τοῦ παρελθόντος ἀποτελέσαντα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τῇ ἀναλόγῳ μεταρρυθμίσει αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὴν διανοητικὴν αὐτῶν κατάστασιν. Ἡ τῶν διαφόρων πολιτισμῶν ἀνάπτυξις ἀπείρως βραδυτέρα θὰ ἦτο καὶ ἡ τῶν διαφόρων λαῶν ἱστορία διηκεῖν θ' ἀπετέλει ἐξ ἀρχῆς ἐπανάληψιν, ἣν μὴ εἶχον κατορθώσει νὰ ἐπωφελεῖνται ἐκ τοῦ πρὸ αὐτῶν παρεσκευασμένου ὕλικου. Τὰ πρὸ ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ χιδιαῶν ἐτῶν δημιουργηθέντα δυστήματα πολιτισμοῦ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Χαλδαίας ἀπετέλεσαν πηγὴν ὕλικου, ἐξ ἧς πάντες οἱ λαοὶ προσῆλθον ἀλληλοδιαδόχως ν' ἀντήλθωσιν. Αἱ ἐλληνικαὶ τέχναι ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν τεχνῶν, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Νείλου. Ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ ὕψους ἐγεννήθη τὸ ρωμαϊκόν. Τὸ ρωμαϊκόν ὕψος, ἀναμυχθὲν μετὰ ἀνατολικῶν ἐπιρροῶν, ἐδημιούργησεν ἀλλεπαλλήλως τὸ βυζαντινόν, τὸ κελτο-ρωμανικόν καὶ τὸ γοτθικόν ὕψος, ἅτινα πάντα ἐποικιλλῶν ἀναλόγως τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς ἡλικίας τῶν λαῶν, παρ' οἷς ἀνεβήσαν, ἀλλ' ἅτινα πάντα ἔσχον μίαν κοινὴν καταγωγὴν.

"Ὅ,τι εἶπομεν περὶ τῶν γλωσσῶν ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ πάντων τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ: ἐπὶ τῶν θεσμῶν, τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ γλώσσαι προέρχονται ὡς γνωστὸν ἐκ μιᾶς μπητρικῆς γλώσσης, ὁμιλουμένης ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ ὁροπεδίου τῆς Ἀσίας. Τὸ ἡμέτερον δίκαιον, εἶναι τέκνον τοῦ ρωμαϊκοῦ, τέκνου καὶ τοῦτου τῶν προγενεστέρων περὶ τοῦ δικαίου θεσμῶν. Ἡ ἰουδαϊκὴ θρησκεία προέρχεται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν χαλδαϊκῶν δοξασιῶν· συσχετισθεῖσα ὅμως πρὸς τὰς ὁριανικὰς δοξασίας ἀπέβη ἡ μεγάλη θρησκεία, ἥτις διέπει τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως ἀπὸ δισχισίων περιπίου ἐτῶν. Καὶ αὗται αἱ ἡμέτεραι ἐπιστήμαι δὲν δὲν θὰ εἶχον τὴν σημερινὴν αὐτῶν μορφήν, ἀνευ τῆς βραδείας ἐπενεργείας τῶν αἰώνων. Οἱ μεγάλοι ἱδρυταὶ τῆς νεωτέρας ἀστρονομίας, ὁ Κοπέρνικος, ὁ Κέπλερ, ὁ Νεύτων, συνδέονται μετὰ τοῦ Πτολεμαίου, τὰ συγγράμματα τοῦ ὁποίου ἐχρονόμευσαν πρὸς διδασκαλίαν μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ἐνῶ ὁ Πτολεμαῖος πάλιν συνδέεται διὰ τῆς ἀλεξανδρειανῆς σχολῆς μετὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Χαλδαίων. Οὕτω, παρὰ τὰ φοβερὰ χάσματα, ὧν βροίβη ἡ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ, διορθῶμεν βραδεῖαν ἐξέλιξιν τῶν ἡμετέρων γνώσεων, καθοδηγοῦσαν ἡμᾶς διὰ τῶν αἰώνων καὶ τῶν

κρατῶν μέχρι τῆς ἡούς τῶν ἀρχαίων τούτων δυστημάτων πολιτισμοῦ, ἅτινα πειράται ἤδη ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη νὰ συνδέσῃ μετὰ τῶν ἀρχηγόνων ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς ἡ ἀνθρωπότης ἐστερεῖτο ἱστορίας. Ἄλλ' εἰ καὶ κοινὴ ἡ πηγὴ, αἱ προοδευτικαὶ ἢ παλινδρομικαὶ μεταμορφώσεις, εἰς ἃς ἕκαστος λαὸς ὑποβάλλει ἅπερ ἐδανείσθη στοιχεῖα, ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, εἰσὶ λίαν διάφοροι, ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἱστορίαν τῶν τοῦ πολιτισμοῦ δυστημάτων εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ ἱστορία τῶν ἐν λόγῳ μεταμορφώσεων.

Γ. Κ. Α.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΘΩΜΙΛΗΜΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

κατὰ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΝ.

Ὁ πολὺςδρις καὶ ἀκμάτος καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις ἐξέδωκε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο σπουδαιότατον σύγγραμμα, *Einleitung in die Neugriechische Grammatik*, 1892, Leipzig, Breitkopf-Härtel, S. 464. Ἐν τῷ πολυτίμῳ τούτῳ πονήματι ὁ ὀτρηρὸς τῆς ἐπιστήμης θεράπων κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις παρὰ τὰ τέως πρ' ἡμῖν περὶ τῆς καθωμιλημένης γλώσσης κρατοῦντα ἀναμνηρίστως ἀποδείκνυσιν ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἀπτικῆς διὰ τὴν διέδοσιν τοῦ ἐλληνισμοῦ εἰς χώρας ἄλλοφύλους ἡ κοινὴ διέλεκτος, οὕτως ἐκ ταύτης διὰ τὴν ἀμαθίαν τῶν μέσων χρόνων ἡ καθωμιλημένη γλῶσσα βραμυδὸν ἀναπτύχθη.

Διὰ τῆς ἐξελπίσεως τοῦ ἐλληνισμοῦ ἀπὸ τοῦ 300 π. Χ. εἰς βραβέχρους χρόνους, καὶ δὴ διὰ στρατιωτῶν, ἐμπόρων καὶ τεχνιτῶν, οἱ ὀλίγον περὶ τῶν τῆς γλώσσης μέλει, ἡ γλῶσσα ἀπέβηλε κατὰ μικρὸν ἢν τέως εἶχεν ἀπτικὴν μορφήν, τοῦτο μὲν ἀφομοιοῦσα πρὸς τοὺς ὁμαλοὺς τοὺς ἀνωμλοὺς τύπους, τοῦτο δὲ δημιουργοῦσα ὁμαλοὺς νέους. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν οἱ μελλοντικοὶ τύποι ἥσω ἀντὶ ἄσσομαι κατὰ τὰ ἄδω, ἦτα, ἀκοῖσω ἀντὶ ἀκοῖσμαι κατὰ τὰ ἀκοῖω, ἦκουσα, ἀλέσω ἀντὶ ἀλῶ κατὰ τὸ ἦλεσα, ἀμαρτήσω ἀντὶ ἀμαρτήσομαι, ἀρακίῶ ἀντὶ ἀρακίσσομαι, ἀπαρέσω ἀντὶ ἀπαρέσομαι, ἀπατήσω ἀντὶ ἀπατήσομαι, ἀποδράσω ἀντὶ ἀποδράσομαι, ἀπολάβω ἀντὶ ἀπολαύσομαι, ἀπολέσω ἀντὶ ἀπολῶ κατὰ τὸ ἀπόλεσα, βαδίσω ἀντὶ βαδιοῦμαι κατὰ τὸ ἐβάδισα, βιδάσω ἀντὶ βιδῶ, βοήσω ἀντὶ βοήσομαι, γελᾶσω ἀντὶ γελᾶσομαι, γνῶσω ἀντὶ γνῶσομαι, δῆξω ἀντὶ δῆξομαι, ἐλάσω ἀντὶ ἐλῶ κατὰ τὸ ἦλασα, ἐλέσω ἀντὶ εἶμι, ἐπαρέσω ἀντὶ ἐπαρέσομαι, ἐψήσω ἀντὶ ἐψήσομαι, θανμάσω ἀντὶ θανμάσομαι, καθίσω ἀντὶ καθιῶ, καλέσω ἀντὶ καλῶ, κλαῖσω ἀντὶ κλαῖσομαι καὶ κλαίῶ, μελετήσω ἀντὶ μελετήσομαι, ὁμόσω ἀντὶ ὁμοῦμαι κατὰ τὸ ὤμοσα, παίξω ἀντὶ παίξομαι, πλέσω ἀντὶ πλέσομαι κατὰ